

Sestra Marie Dolanská OP

Valašská vesnice Všemina Leží u silnice ze Vsetína do Zlína v údolí uprostřed hor a lesů. Zde se 30. listopadu roku 1895 narodilo v domě č. 4 manželům Františkovi a Mariáně Dolanských šesté dítě. Při křtu dali děvčátku jméno Filomena.

Rodiče nebyli bohatí, a přesto do své početné rodiny přijali na výchovu ještě čtyři nevlastní děti – sirotky. Filomena vyrůstala v prostředí chudém, pod jednou střechou však s nimi bydlela pevná víra v Boha, projevující se vroucí zbožností a láskou, která přijímá všechno a všechny z rukou Božích.

Filomena se už od malička projevovala jako dítě citlivé, vnímající těžkosti života chudých lidí, k nimž jejich rodina patřila. Snažila se pomáhat, kde mohla. Milovala modlitbu a její víra v Boha byla již od dětství velmi živá. Vypráví se, že jako čtyřletá zažila hroznou bouři, když byla v lese na jahodách. Když se vrátila, ptali se jí, kde byla, že nezmokla. „Stála jsem pod jedním stromem“, odpověděla. „A co kdyby do něho uhodil blesk?“ Filomena s celou dětskou vážností odpověděla: „To nesměl. Pán Bůh viděl, že tam stojím ...“

Roku 1904 k nim přijela na návštěvu Matka Rajmunda Jindrová, představená kongregace sester dominikánek spolu s p. Františkem Štěpánem, který se ve Všemíně narodil. Když viděla v rodině jeho sestry tolik dětí, nabídla Filomeně, protože její dvě starší sestry už studovaly Učitelský ústav ve Valašském Meziříčí, zda nechce chodit do některé ze škol sester dominikánek. A tak se Filomena dostala do Kokor, kde byla učitelkou sestra Kazimíra Havelková, která měla pověst výborné učitelky.

Roku 1907 se Filomena přestěhovala do Olomouce-Řepčína, kde absolvovala nejprve měšťanskou školu, a pak v letech 1911–1915 učitelský ústav. Obě tyto školy patřily sestrám dominikánkám a byly založeny proto, aby posílily české školství na území se silným germanizačním tlakem. Zde získala Filomena velmi dobré vzdělání, silné národní cítění a také zde našla své životní povolání. Zvolila si Ježíše za svého výlučného Pána.

Po maturitě, roku 1915, požádala o vstup do kongregace sester dominikánek. Její odchod z milujícího prostředí rodiny nebyl bezbolestný, ale volání jejího srdce bylo silnější. Milovala své rodiče i své sourozence, ale nade všechno milovala svého Mistra a Pána, který ji teď volal, aby mu patřila celou svou bytostí a po celý život.

Při oblačce přijala řádové jméno Marie. 12. září 1917 složila sestra Marie své první sliby a 28. října 1920 sliby doživotní.

Ve škole ve Vlaštovičkách

Roku 1914 založily sestry dominikánky ve Vlaštovičkách u Opavy, kde byla dosud pouze soukromá německá škola českou dvojtřídní obecnou školu. Sem byla roku 1917 poslána i sestra Marie spolu se svojí bývalou učitelkou sestrou Kazimírou. Po vzniku Československé republiky roku 1918 byla tato škola uznána za státní obecnou školu a obě učitelky: sestra Marie i sestra Kazimíra získaly státní učitelský plat. Byl to výraz uznání, za kterým se skrývá dlouholetá kvalitní odborná práce všech učitelek a profesorek ve všech typech škol, jež tehdy spravovaly sestry dominikánky.

Sestra Kazimíra se stala ředitelkou školy, sestra Marie učitelkou. Ve funkci představené domu se střídaly. Obě byly výbornými učitelkami, věnovaly se cele práci s dětmi. Probouzely v nich tvořivost, cit pro poctivost, národní hrdost a vedly je k opravdové víře v Pána. Z mnohých svědectví žákyň vyplývá, že nejvíce na děti působily právě svým příkladem.

V září roku 1938 skončil klidný život kláštera ve Vlaštovičkách, a tím i klidný život sestry Marie. Mnichovská dohoda, mobilizace, a pak zabrání Sudet, to byly události, které výrazně zasáhly do jinak poklidného života mnohých pohraničních měst a vesnic. Sudety muselo opustit mnoho českých úředníků a učitelů, stěhovaly se celé školy... Sestry zůstaly se svým lidem, dál pracovaly ve škole ve Vlaštovičkách.

Změny však na sebe nenechaly dlouho čekat – bez ohledu na to, že vesnice byla úplně česká, změnilo okupační úřady školu na německou a dosadily za ředitele i učitele Němce. Sestra Kazimíra byla z Vlaštoviček odvolána, aby se stala představenou v klášteře v Brně. Sestra Marie ve Vlaštovičkách zůstala. V dopise z 21. listopadu 1939, který píše svým sestram, které se přestěhovaly z Opavy do Olomouce, popisuje život ve svém konventě:

„Jste zvědavý, jak se máme a co děláme? Inu, žijeme svým povinností a celkem se o dění kolem nestaráme, leč modlitbou a obětmi. Rádio skoro ani neposlouchám. Nejsem ve škole, abych vyučovala, ale chodím do školy, abych uklízela, zametala a oprašovala. Též u vchodu uklízím, když děti zajdou do školy a myslívám si, že je Pánu Bohu stejně milé, vidí-li

mne za katedrou, v kapli nebo u vchodu na kolenou, jen když svobodně a s odhodlaností plním vše, co mi velí Jeho vůle. ... Je nás tu pět sester. Máme se rády a každá věrně plní své povinnosti.

Máme 24 RM (dnes asi 700 Kč) příjmu měsíčně z nájmu tří tříd, obecní kanceláře a bytu paní učitelky. Je to sice málo, ale ten vrabeček na našem dvoře nedostává ani 1 RM ba ani 1 RpF (asi 10 hal.) a je též spokojeně živ ze štědré Boží pravice... Denně nás Pán Bůh živí, netrpíme nedostatkem. Buď Pán Bůh pochválen!“

Udání

Vše začalo roku 1941. Češi, zvyklí sledovat tajně válečná rozhlasová zpravodajství z Londýna, s napětím očekávali zvrát války. Není divu, že jeden z otců jménem Josef Láraš, jakmile se z rozhlasu dozvěděl, že Němci napadli Jugoslávii, napsal v rozčilení na školní tabulku své dcerky: „Ať žije Jugoslávie!“

Když druhý den uviděla tabulku s tímto nápisem paní učitelka Hedvika Davidová, odnesla ji na obecní úřad. Josef Láraš byl zatčen a odveden do vězení. Rodina zůstala bez živitele. Učitelka, která viděla, jak tím proti sobě popudila celou českou vesnici, si na to postěžovala sestře Marii. Ta ji připomněla, že neměla uvádět celou rodinu do neštěstí a řekla jí: „Co by vám to bylo udělalo, kdybyste tabulku smazala? Nikdo by o tom nevěděl.“ Tato slova se stala sestře Marii osudnými. 7. května 1941 na ni bylo podáno německým starostou Foltyssem a tajemníkem Šindlerem udání, kde se výslovně uvádí: „*Navenek zdánlivě svatá, povýšená nad politické rejdy, vyjadřuje své smýšlení jednáním, jímž jednak schvaluje trestný čin, jednak svádí učitelku k zamlčení trestného činu. Vytýká jí, že odnárodňuje české děti. Děti rodičů, kteří chodívají na návštěvy do konventu říkají, že sice chodí do německé školy, ale uvnitř že vždycky zůstanou veskrze Čechy...*“

10. května 1941 byla sestra Marie předvolána na gestapo do Opavy. Doprovázela ji sestra Hermína Stoklasová. Byly vyslýchány každá zvlášť dvanácti příslušníky gestapa po celé čtyři hodiny. Pak je odvedli do budovy vězení. Lidé, kteří je cestou potkávali, se zastavovali a volali: „Proboha, sestřičky vedou!“ Na chodbě vězení se rozloučily a sestru Marii odvedli za mříže. Byla jí uložena práce v kuchyni a v prádelně. V dopise, který odtud poslala svým sourozencům píše, že se odevzdává do Božích rukou a výslovně v něm žádá, že si nepřeje, aby byla učitelka Davidová kvůli ní trestána. „Ať to rozsoudí Bůh!“, napsala.

Tento dopis zachránil udavačku před jistou smrtí, když byla 30. ledna 1946 souzena jako kolaborantka. V červenci roku 1941 byla sestra Marie odvezena do koncentračního tábora v Ravensbrücku v Meklenbursku. Jako mnoho jiných ztratila jméno, pro svět už existovalo jen číslo 6.724...

Oběť

Když se za sestrou Marií zavírala vrata vězení, rozplakala se a se sepjatýma rukama prosila sestru Hermínu, která ji doprovázela, a teď stála před mříží: „Sestřičko, pomozte mi!“ Dostala strach, když viděla to surové prostředí kolem a když pochopila, co ji čeká. A přece později její spoluvězeňkyně z koncentráku vydávají svědectví o její statečnosti. Paní Marie Jindřichová 13. listopadu 1945 píše: „...byla ke každému přátelská, vlídná a kde mohla i v tamních poměrech pomohla. Ráda rozdávala i z toho mála, co měla. Snášela trpělivě všechna utrpení, dokonce i žertem zaháněla bědy a nikdy na sobě nedala znát, že by jí něco bolelo, ať duševně nebo tělesně. Opravdu se chovala hrdinsky. Všechny jsme si jí vážily a měly ji rády.“ „Při mém příchodu do lágru byla Filomena jediná osoba, která mně v prvních dnech našeho hrozného života vlévala útěchu. Nikdy jí to nezapomenu“, píše 16. prosince 1945 paní učitelka Luiza Havlová z Prahy a pokračuje „... všechny ji měly rády, věřící i nevěřící, kterých bylo po lágru též dost. Pro všechny měla slovo útěchy a za všechny se modlila ... Byla mírná, tichá, trpělivá a nikdy nenaříkala. Až jsem jí to někdy záviděla. Na apelu a při práci se vždy modlila.“ Byla to právě modlitba, kterou se otevírala lásce Boží, která jediná mohla proměnit křehkou ženu, která se rozpláče při svém uvěznění, v ženu, která dokáže nedbat na vlastní utrpení a těšit druhé. Ženu, která všechna svá utrpení přijímá, aby je mohla láskou proměnit v oběť za uzdravení nemocného světa.

Dokonání

V červnu roku 1943 rozbolel sestru Marii zub a velmi jí otekla tvář. Vytrhali jí všechny zuby a poslali jí do práce. Sestřička, zbavená chrupu mohla jíst jen tekutou stravu. Po čase jí tvář otekla znovu, a ještě více než předtím. V pátek 26. listopadu 1943 byla poslána do nemocnice v koncentračním táboře, odkud se již nevrátila. Zjistili, že má rakovinu dásně.

Bylo rozhodnuto, že jí budou ráno 8. prosince operovat, ale již 7. prosince ráno bolesti ustaly a ve tři hodiny odpoledne, dle výpovědi ošetřovatelek, vydechla sestra Marie naposled. *„Byl tehdy ponurý den prosincový a v duších všech velmi teskno. Želely jsme upřímně ztráty dobré přítelkyně a litovaly jsme, že jí nebylo dopřáno dočkat se slavného dne osvobození, v nějž jsme pevně věřily“*, napsala paní Jindřichová. Úředně bylo oznámeno rodině sestry Marie, že Filomena Dolanská zemřela 8. prosince 1943 v 11.30 hodin.

K uvedeným útržkům ze života sestry Marie a ke svědectvím o ní přidáváme ještě jedno svědectví, které je zároveň epilogem této útlé vzpomínkové knížky o sestře Marii Filomeně Dolanské: P. Prof. Jindřich Stuchlík, provinciál řádu Bratří a sestry domu Panny Marie v Jeruzalémě píše v dopise ze 17. července 1994:

„Nastoupil jsem po vysvěcení roku 1939 jako kaplan do Jaktaře. K této farnosti patřila i obec Vlastovičky. Ve Vlastovičkách byl klášter sester dominikánek. V budově kláštera měly sestry obecnou školu, ve které vyučovaly až do zabrání Sudet roku 1938. Budova školy byla ihned převzata Němci a škola prohlášena za školu německou s vyučovacím jazykem německým, i když tam byly děti výlučně české a vůbec žádné německé. Sestry vyučovat nesměly, do školy byli nasazeni učitelé němečtí.

Začal jsem tam dojíždět vyučovat náboženství od začátku školního roku 1939. Pochopitelně, že jsem s dětmi mluvil a vyučoval jsem je jen v jejich mateřském jazyku českém, protože tam žádné německé dítě nebylo. Stejně tak jsem postupoval ve škole v Milostovicích, kde byly rovněž jen české děti ve škole s vyučovacím jazykem německým. Češtinu jsem používal i ve škole v samotné Jaktari, kde sice v jednotlivých třídách byly dvě nebo tři děti německých rodičů, ale ty rozuměly dobře česky.

Dostal jsem pozvání na gestapo. Já nepřesvědčil je, oni nepřesvědčili mne, a tak jsem učil dál česky, i když mi přísně nařídili, že musím učit jenom německy. Přišlo další předvolání. To už bylo velmi přísné s výhružkou, že po dalším předvolání pro neuposlechnutí příkazu bude následovat koncentrační tábor. Protože jsem pak učil půl hodiny německy v půl hodiny česky. Ale ani to nestačilo a přišlo třetí předvolání. Měl jsem ještě před datem předvolání vyučování ve Vlastovičkách. Zmínil jsem se sestrám o tom, co mne čeká a prosil o modlitbu.

Na gestapu se se mnou kupodivu dlouho nebavili. Jen mi řekli: „Na vaše opovrhování německými úřady je koncentrák, ale ... jděte domů a čekejte.“

Den na to, když jsem měl zase vyučování ve Vlastovičkách, tak jsem sestrám sdělil, jak to na gestapu dopadlo a poděkoval jim za modlitbu. Představená domu sestra Marie Dolanská vyšla se mnou z místnosti a na chodbě mi řekla: „Nebojte se, koncentrák nebude, nic se vám nestane!“ řekla to tak kategoricky a s takovou jistotou, že jsem se na ni zadíval. Odvrátila pohled a tichým hlasem pronesla: „Nezlobte se, já jsem si to s Pánem vyjednala. Vy jste mladý, váš potřebuje Bůh více než mne.“ Nebyl jsem schopen slova, pochopil jsem..., jen jsem ze sebe vypravil slova. „To jste, sestřičko, neměla.“ Odpověděla: „Ba ano, měla.“ Pak mi podala ruku se slovy: „Sbohem, důstojný pane.“ Obrátila se a pomalu odcházela. To bylo naposledy, kdy jsem ji viděl.

Asi za dva dny potom jsem dostal od školského úřadu přípis, v němž se mi oznamuje zákaz vyučování na všech školách v Sudetech. A za měsíc přišla zpráva, že sestru Marii zatklo gestapo. Mohu k tomu říci, že provinění sestry Marie na koncentrák nebyla, kdežto mé odporování gestapu na koncentrák bylo. Proto ji žádám o přímluvu jako ke světici a ona mi pomáhá stále.“ Dopis končí slovy: „Za svoji osobu, mohu prohlásit, že sestra Marie byla opravdu světicí.“

„Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne. Neboť kdo by chtěl zachránit svůj život, ten o něj přijde; kdo však přijde o život pro mne a pro evangelium, zachrání jej.“ (Mk 8, 34b–35)